

ЯКІСТЬ ОСВІТИ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ УРЯДУ ІСПАНІЇ

У статті визначено якість освіти як пріоритетний напрям розвитку вищої освіти Іспанії; висвітлено ключові напрями роботи освітян задля покращення якості навчального процесу у вищих навчальних закладах Іспанії та окреслено шляхи практичної допомоги з боку іспанського уряду з урахуванням педагогічних і адміністративних програм, оновленої концепції пристосування вищих шкіл Іспанії до вимог Болонської декларації. Висновки зроблено на основі вивчення документів Міністерства освіти Іспанії, матеріалів Законодавчої палати парламенту Іспанії, а також аналізу науково-дослідницьких робіт як вітчизняних, так і зарубіжних науковців.

Ключові слова: *якість освіти, вища освіта, закон, освітній напрям, вищий навчальний заклад.*

Одним із головних завдань реформування освіти України є піднесення її до рівня стандартів розвинених країн світу та інтеграція в міжнародний науково-освітній простір. Останніми роками в багатьох європейських країнах відбулися якісні зміни в розвитку систем вищої освіти відповідно до вимог Європейської мережі забезпечення якості. Не є винятком у цьому процесі і розбудова освітньої парадигми в Іспанії – одній з розвинених країн Західної Європи, яка, як і багато інших держав, має давні традиції в організації системи вищої освіти, що завжди привертало увагу вітчизняних і зарубіжних педагогів-компаративістів.

Вагомий внесок у розробку теоретико-методологічних засад розвитку системи та якості освіти зробили відомі зарубіжні та вітчизняні вчені, а саме: А.В. Василюк, Б.Л. Вульфсон, В.Г. Домніч, Л.І. Зязюн, Н.М. Лавриченко, М.П. Лещенко, О.І. Локшина, О.В. Матвієнко, М.Д. Никандров, Л.П. Пуховська, Гарсія Гарідо, Родрігез Сапатеро, Алварес де Моралес та ін.

Слід зазначити, що в умовах реформування та розбудови вищої освіти українські дослідники-компаративісти широко вивчають зарубіжний досвід. Окремим аспектам розвитку педагогічної освіти в Іспанії присвячені праці В.Г. Домніч “Традиції виховання в народній педагогіці Іспанії” та З.В. Янішевської “Педагогічні засади та практика сімейного виховання у сучасній Іспанії”. Проте питання модернізації та якості освіти в Іспанії не були предметом спеціального дослідження.

Мета статті – визначити пріоритетні напрями освітньої політики уряду Іспанії.

У сучасному світі вища освіта є фундаментом розвитку людства й кожного суспільства. Рушійною силою розвитку України є формування потужного освітнього потенціалу країни та досягнення найвищої якості підготовки фахівців у всіх галузях. Розв’язання цього завдання вимагає нової стратегії освіти та створення сучасних вищих навчальних закладів європейського рівня. Така стратегія має забезпечити інтелектуальний і духовно-моральний ро-

звіткою будь-якої країни. Світове товариство давно визнало якість освіти головною метою, пріоритетом розвитку суспільства у XXI ст. Якість освіти є головним аргументом людського розвитку, який задовольняє прагнення людини до самовдосконалення й саморозвитку та потреби суспільства у висококультурних та освічених особистостях [4, с. 63].

Перш ніж надати визначення поняттю “якість освіти”, розглянемо термін “якість”. В Економічному словнику зазначено, що якість – це, насамперед, ступінь вартості, цінності, досконалості, придатності чогось для використання за призначенням, тобто сукупність характеристик продукції або послуг щодо здатності задовольнити встановлені норми та вимоги споживача. Якість освіти відображає різні аспекти освітнього процесу: філософські, соціальні, педагогічні, політико-правові, демографічні, економічні тощо. Це поняття об’єднує властивості й характеристики освітнього процесу та його результату, здатних задовольняти освітні потреби всіх суб’єктів навчально-виховного процесу: студентів, їх батьків, викладачів, працедавців, керівників, тобто суспільство загалом. Отже, якість – це одна з найголовніших та найважливіших загальнонаукових категорій. Українські дослідники С.Ю. Хамініч та Н.Ю. Білоусова розглядають категорію “якість освіти” як рівень досконалості, придатності освіти до суспільства в цілому, а також до кожної окремої людини [4, с. 64]. Щодо терміна “якість вищої освіти”, то, на думку українського дослідника В.Г. Вікторова, – це сукупність якостей особи з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і зумовлює здатність задовольняти як особисті духовні та матеріальні потреби, так і потреби суспільства [1, с. 18].

Особливу увагу українських науковців та освітян привертає Іспанія, оскільки процес оцінювання якості освіти в цій країні розпочався ще на початку XXI ст. Іспанія складається з окремих автономних регіонів, тому загальні закони, прийняті іспанським парламентом, є “рамковими” і діють у всіх регіонах, регламентуючи розподіл повноважень між центральним державним апаратом і регіоном у кожному конкретному випадку. Закони відображають конституційні принципи: соціальну доступність та рівність можливостей у здобутті якісної освіти, необхідної для розвитку особистості; виховання громадянської відповідальності, зміцнення цінностей і практики солідарної громадянської участі на принципі добровільності; прийняття концепції освіти як безперервного процесу, цінність якого не втрачається протягом усього життя; визнання праці та ролі викладачів як основного чинника поліпшення якості навчання; пріоритетна увага до підготовки вчительських кадрів, стимулювання системи підвищення їх кваліфікації і механізмів професійного просування [5].

Іспанія створила міцну законодавчу базу освіти, в якій виражений соціальний запит суспільства. Насамперед, це такі закони:

- “Основний закон про право на освіту” (від 25 листопада 1985 р.);
- “Єдиний закон про університети” (від 21 грудня 2001 р.);
- “Єдиний закон про якість освіти” (від 23 грудня 2002 р.) [5].

У ст. 8 “Єдиного закону про якість освіти” міститься поняття плану освітньої підготовки (*currículo*), під яким розуміється “...вся сукупність цілей, змісту, педагогічних методів та критеріїв оцінки кожного з рівнів, циклів, етапів, класів і видів навчання”. Для гарантії єдиної форми навчання для всіх учнів уряд визначає єдиний зміст навчальних програм, а університетам надає можливість розробляти ці програми самостійно, адже кожен вищий навчальний заклад в Іспанії – автономний.

У ст. 33 вищезазначеного закону записано, що метою освіти є надання студентам комплексної спеціальної освіти, яка повинна розвивати їх інтелект та виховувати в дусі гуманізму, який надає їм знання та навички здійснювати свої трудові обов’язки перед державою.

Контроль за якістю освіти здійснюють: Вища інспекція (*Inspección Superior*) та Національний інститут оцінювання та якості освіти (*Instituto Nacional de evaluación y calidad de la educación*). Головна мета Вищої інспекції, яка підпорядковується центральній державній адміністрації (Міністерству освіти), – стежити за виконанням органами управління освітою своїх обов’язків, реалізацією загальних вимог, що висуваються до іспанської освітньої системи на всій території держави (планування системи якості освіти, організація роботи із забезпечення та підвищення якості освіти та контроль за якістю освіти). Національний інститут оцінювання та якості освіти, у свою чергу, виконує функції, які стосуються аналізу ефективності освітньої системи; розробки систем оцінювання для різних освітніх циклів; координації участі Іспанії в міжнародних дослідженнях з проведення таких оцінювань; інформування Державної освітньої ради та суспільства про діяльність іспанської освітньої системи. Окрім Вищої інспекції та Національного інституту, центральним органом участі та консультативним органом у сфері освіти є Державна освітня рада, яка працює над забезпеченням підвищення якості освіти та контролює її. Метою контролю та оцінювання є своєчасне отримання інформації про всі зміни функціонування й розвитку освітніх систем. Також контроль і оцінювання роботи освіти поширюється на всю сферу освіти, яка діє відповідно до положень “Єдиного закону про освіту”, і включає процес оцінювання успішності студентів, діяльності викладачів та роботи навчальних центрів. Контроль за успішністю студентів здійснюється за допомогою виконання тестів і складання іспитів після закінчення кожної дисципліни. Оціночна робота виявляє рівень знань студентів з певної дисципліни. Щодо викладачів вищих навчальних закладів, то вони зобов’язані проходити атестацію викладацької діяльності в державних навчальних закладах, причому оцінюють не тільки їх діяльність, а й науково-педагогічну роботу [3, с. 29–34].

Згідно із законами про університетську освіту та якість освіти, Міністерство освіти Іспанії у 2002 р. створило Національне агентство із забезпечення якості та акредитації (*Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación, ANECA*), головна мета якого полягає в забезпеченні контролю за якістю освіти в університетах; проведенні акредитації вищих навчальних закладів; перевірці відповідності встановлених критеріїв та стандартів освіти, які повинні задовольняти потреби ринку праці та суспільства загалом [6].

У 2008 р. Іспанія стала членом Європейського реєстру якості вищої освіти (European Quality Assurance Register for Higher Education, EQAR), що стало важливим кроком у напрямі забезпечення європейського рівня якості вищої освіти в країні, оскільки стандарти, які він висуває, гарантують внутрішнє й зовнішнє забезпечення якості вищої освіти в європейському просторі вищої освіти. Головними принципами цих стандартів є такі положення, як: відповідальність вищих навчальних закладів за якість наданих ними освітніх послуг і за те, як ця якість забезпечується; розвиток і вдосконалення якості навчальних програм в інтересах студентів та інших бенефіціарів вищої освіти в Європейському просторі вищої освіти; використання зовнішньої фахової допомоги в процесах забезпечення якості; створення культури якості у вищих навчальних закладах; розробка процесів, за допомогою яких вищі навчальні заклади зможуть демонструвати свою відкритість та підзвітність, включаючи підзвітність за державні і приватні інвестиції тощо [2, с. 12–13]. Головним аспектом роботи реєстру є те, що він надає незалежну оцінку якості освіти, незважаючи на оцінку самих вищих навчальних закладів та Міністерства освіти.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можна зазначити, що завдяки реалізації нового Закону “Про якість освіти”, створенню Національного агентства із забезпечення якості та акредитації й вступу до Європейського реєстру якості вищої освіти уряд Іспанії планує забезпечити підвищення якості навчання і виховання в країні на рівні європейських стандартів. Вивчення та аналіз динаміки розвитку іспанської системи освіти, особливостей державного управління якістю освіти, досвіду реформування шкільної та вищої освіти дає змогу зробити висновок, що основним пріоритетом на сучасному етапі модернізації освіти Іспанії є, насамперед, забезпечення державної гарантії якісної загальної, середньої та вищої освіти в країні.

Подальшого розгляду потребують питання вивчення особливостей сучасної іспанської системи освіти.

Список використаної літератури

1. Вікторов В.Г. Проблема управління якістю освіти / В.Г. Вікторов // Вища освіта України. – 2005. – № 4. – С. 16–24.
2. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. – К. : Ленвіт, 2006. – 35 с.
3. Тарасова Н.В. Европейский опыт развития системы образования в контексте Болонского процесса / Н.В. Тарасова, К.В. Тарасова. – М., 2009. – 68 с.
4. Хамініч С.Ю. Якість сучасної освіти України в умовах європейської інтеграції / С.Ю. Хамініч, Н.Ю. Білоусова // Економіка та управління національним господарством. – 2010. – № 11 (113) – С. 62–68.
5. Ley Organica de Universidades. – 2001; Ley de Calidad de la Educacion. – 2002.
6. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.eaconsortium.net/ecapedia/ANECA>.

Стаття надійшла до редакції 05.02.2014.

Витер О.В. Качество образования как приоритетное направление образовательной политики правительства Испании

В статье определено качество образования как приоритетное направление развития высшего образования Испании; освещены ключевые направления работы педагогов с целью улучшения качества учебного процесса в высших учебных заведениях Испании и на-

мечены пути практической помощи со стороны испанского правительства с учетом педагогических и административных программ, обновленной концепции приспособления высших школ Испании к требованиям Болонской декларации. Выводы сделаны на основе изучения документов Министерства образования Испании, материалов Законодательной палаты парламента Испании, а также анализа научно-исследовательских работ как отечественных, так и зарубежных ученых.

Ключевые слова: качество образования, высшее образование, закон, образовательное направление, высшее учебное заведение.

Viter O. The quality of education as a priority direction of educational policy of the government of Spain

The article investigates the works of the Russian pedagogues and scientists. Pedagogical views of these scientists on the development of higher education are reflected. Reforms and laws which promote the quality of higher education of the country are worked out. The quality of education as a priority direction of educational policy of the government of Spain is characterized. The article highlights the key directions of the work of teachers to improve the quality of the educational process in higher educational institutions of Spain and the nature of practical assistance from the Spanish government. Conclusions are made on the basis of study of the documents of the Ministry of education of Spain, materials of the Legislative chamber of the Parliament of Spain, as well as the analysis of scientific-research works, both domestic and foreign authors. Article describes the scientific term "quality of education" itself, some pedagogical and administrative utilities, and, in particular, with the updated concept of adaptation of the higher schools of Spain with the Bologna system to its proposed national Institute for education quality assessment and supported the coordination structures of the United Europe. Work is a review.

Key words: quality, higher education, law, university.